

PROTOKOLL

MELLOMOPPGJØRET 2015

mellom

Landsorganisasjonen i Norge

og

Næringslivets Hovedorganisasjon

Det i tiden 16 - 26. mars 2015 ført forhandlinger, med følgende resultat:

I. FORHANDLINGSGRUNNLAGET

Reguleringsbestemmelse for 2. avtaleår

Før utløpet av 1. avtaleår skal det opptas forhandlinger mellom NHO og LO, eller det organ LO bemyndiger, om eventuelle lønnsreguleringer for 2. avtaleår. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår, samt pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår.

Endringene i tariffavtalene for 2. avtaleår tas stilling til i LOs Representantskap, eller det organ LO bemyndiger, og NHOs Representantskap.

Hvis partene ikke blir enige, kan den organisasjon som har fremsatt krav innen 14 - fjorten - dager etter forhandlingenes avslutning, si opp de enkelte tariffavtaler med 14 - fjorten - dagers varsel (dog ikke til utløp før 1. april 2015).

II. LØNN

- 1) Det gis ikke et generelt tillegg.
- 2) Det gis et lønnstillegg på kr. 1,75- per time til alle arbeidstakere omfattet av følgende overenskomster:

14	Vektene
131	Egg- og Fjærfekjøttindustrien
333	Skianlegg
487	AMB-overenskomsten
70	Butikkoverenskomsten - HK
173	Havneoverenskomsten
415	Fritids- og aktivitetsavtalen
370	Naturbruksoverenskomsten
453	Overenskomst 453
296	Teko i Industriooverenskomsten Norsk Industri – Fellesforbundet
55	Bokbindere
329	Glass og Keramisk Industri
377	Transportselskaper i Norge
301	Parkeringselskaper
105	Vaskerier og Renserier
441	Serigrafioverenskomsten
79	Hotell og Restaurant - Riksavtalen
10	Renhold
293	Landforpleiningsavtalen
521	Dyrepleiere og klinikkassistenter
525	Jordbruk og Gartneri
308	Bensinstasjoner
11	Renhold på land i egen regi
345	Bilutleie

III. INNREGNING – GJENNOMFØRING

1. Innregning av tillegg

Minstelønnsseter, normallønnsseter og personlige lønninger i aktuelle overenskomster forhøyes med de i pkt. II nevnte tillegg, med mindre annet er avtalt mellom partene.

Akkordtariffer, faste akkorder og prislister, produksjonspremieordninger, bonusordninger og andre lønnsordninger med varierende fortjeneste stiger overensstemmende med de i pkt. II nevnte tillegg.

Inntil enighet om regulering av akkorder mv. er oppnådd, betales tilleggene per arbeidet time. Det skal også være adgang for partene til å avtale at tilleggene skal holdes utenfor akkorder mv. og betales per arbeidet time.

2. Gjennomføring av tillegg

Alle tillegg gjøres gjeldende med virkning fra 1. april 2015. Lønnsforhøyelsene gjøres ikke gjeldende for arbeidstakere som har sluttet i bedriften før vedtakelsen. Det foretas ikke omregning og etterbetaling av overtidstillegg, skifttillegg mv. for arbeid utført før vedtakelsen.

IV. LOKALE FORHANDLINGER

Lokale forhandlinger skal føres på basis av de enkelte overenskomster og slik at tillegg skal gis på grunnlag av den enkelte bedrifts økonomiske virkelighet, dvs bedriftens økonomi, produktivitet, framtidsutsikter og konkurranseevne.

Lokale forhandlinger skal føres mellom de stedlige parter og skal være reelle, uavhengig av hvilke begreper overenskomstene inneholder mht. forhandlinger, drøftinger, vurderinger eller lignende.

V. TARIFFPOLITISKE FORUTSETNINGER

Partene forutsetter at den samlede lønnsveksten som avtales sentralt og lokalt skal være normgivende både for ledere og andre grupper av arbeidstakere i bedriftene, og for hele arbeidsmarkedet for øvrig.

VI BREV TIL REGJERINGEN

Partene er enige om en felles henvendelse til Regjeringen vedrørende lov om lønnsplikt under permittering. Brevet vedligger protokollen.

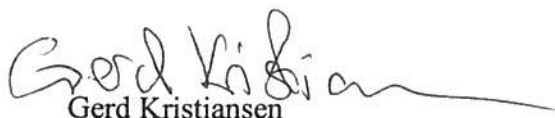
VII SVARFRIST

Svarfrist er avtalt til den 21. april 2015

Oslo 26. mars 2015

Landsorganisasjonen i Norge

Næringslivets Hovedorganisasjon

Gerd Kristiansen

Kristin Skogen Lund

FØLGENDE DELTOK I ETT ELLER FLERE FORHANDLINGSMØTER:

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Gerd Kristiansen
Tor-Arne Solbakken
Hans Christian Gabrielsen
Peggy A. Hessen Følsvik
Terje Olav Olsson
Trude Tinnlund
Renée Rasmussen
Arve Bakke
Anders Skattkjær
Leif Sande
Jan Olav Andersen
Trine Lise Sundnes
Roger Hansen
Erna Hagensen
Sissel M. Skoghaug
Jan-Egil Pedersen
John Leirvaag
Jonny Simmenes
Johnny Hansen
Christian Haanæs
Tone Rønoldtangen
Stein Reegård
Atle Sønsteli Johansen
Knut Bodding
Geir Høibråten
Ellen Horneland
Jenny Ann Hammerø
Mie Opjordsmoen
Edvard E. Sørensen

NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON

Kristin Skogen Lund
Svein Oppegaard
Rolf Negård
Torill Lødemel
Stein Lier-Hansen
Tore Sellæg
Jon Sandnes
Siri Bergh
Terje Nygaard
Petter Furulund
Birgit Abrahamsen
Jan Hodneland
Jostein Hansen
Cathrine Aspestrand
Nikolai Astrup Westlie
Hans Tore Hagland
Carl E. Rønneberg
Ståle Borgersen
Odd M. Nymoen
Ann Helen Hvam
Johannes Straume
Thor Chr. Hansteen
Bjørn Næss
Harald Thomassen
Bjørn Tangnes
Oddbjørn Eidem
Osker Rønbeck
Sigbjørn Mygland
Elisabeth Lea Strøm
Mona Haug Medhus

Statsminister Erna Solberg
Statsministerens kontor
Postboks 8001 Dep
0030 Oslo

Oslo, 26. mars 2015

LO og NHO har ved mellomoppgjøret lagt vekt på å tilpasse lønnsutviklingen til en ny makroøkonomisk situasjon for Norge. Gjennom dette gir partene et viktig bidrag til å sikre arbeidsplasser og bedriftenes økonomi. Det øker myndighetenes spillerom for egen tiltaksinnsats som fremmer kompetanse og bærekraft i næringslivet.

Lav oljepris har ført til at utsiktene er særlig svake for oljerelevante deler av næringslivet. Men det drar med seg svakere vekst også i andre næringer. Perioden med svakere aktivitetsvekst bør brukes til kompetanseheving, for å gjøre arbeidstakere og bedrifter bedre rustet til omstillinger og styrke deres posisjon i det framtidige arbeids- og næringsliv. Det bør legges til rette for økt bruk av bedriftsintern opplæring (BIO), jfr. gode erfaringer med det i forbindelse med finanskrisen. Målgruppen og innholdet i arbeidsmarkedspolitikkenes utdanningstiltak bør også utvides.

Permittering er en mulighet for å hjelpe bedrifter og ansatte i en kritisk fase ved markedssvikt. Målet er ikke å sementere en næringsstruktur som ikke har livets rett, men å hindre at en kortvarig svikt fører til unødvendige nedleggelse og oppsigelser.

NHO og LO erkjenner at et regelverk som åpner for omfattende og langvarig permitteringer vil kunne gi negative effekter. Partene mener dog at dagens regelverk er langt unna det nivået.

For stort omfang av oppsigelser og større utskiftning av arbeidskraft kan medføre lavere produktivitetsvekst. Hensynet til at bedriftene kan miste nødvendig kompetanse som vanskelig lar seg erstatte når produksjonen igjen tar seg opp er viktig. For de ansatte vil det bety inntektssikring og tryggere rammer, særlig dersom alternativet er oppsigelse.

LO og NHO ber om at Regjeringen endrer loven om dagpenger under permittering gjennom at bedriftene får redusert antall dager med lønnsplikt og at dagpengeperioden økes. Permitteringsperioden bør så langt som mulig brukes til kompetanseheving.

Vennlig hilsen

Kristin Skogen Lund

Gerd Kristiansen

Vurderinger rundt rammen, mellomoppgjøret 2015

26. mars 2015

Vurdering

Totalt sett peker forholdene i realøkonomien og behovet for omstilling i retning av at det blir lavere lønnsvekst i 2015 enn i 2014. NHO har, i forståelse med LO, lagt vekt på følgende utviklingstrekk i økonomien:

- ✓ Summen av det som nå skjer innen oljesektoren gir negative ringvirkninger for norsk økonomi i 2015. Tilbakemeldingene fra Norges Banks regionale nettverk gjenspeiler også dette.
  - Nedgangen i oljeprisen har ført til svakere kontantstrøm i oljeselskapene. Dette innebærer at vedlikeholds-markedet ventes å bli halvert fra 2013 til 2015. Store nedbemanninger har funnet sted og nye er under oppseiling.
  - Dessuten faller i investeringene i petroleumssektoren. Norges Bank anslår 15 prosent i år, ytterligere 10 prosent neste år og ytterligere 5 prosent i 2017. Også dette fører til nedbemanninger gjennom året og inn i neste år.
  - Leverandørindustrien til olje- og gassvirksomheten har de siste ti årene blitt en av våre store eksportnæringer. Med omfattende kanselleringer av riggprosjekter og utbygginger også internasjonalt, forverres eksportmulighetene for mange bedrifter, hvorav mange allerede er i gang med nedbemanning.
- ✓ Kronekursen er svekket og bidrar til å styrke konkurranseevnen. Eksportbedrifter og bedrifter som konkurrerer på hjemmemarkedet får bedret inntjening. Dagens svake krone kan være av midlertidig karakter.
- ✓ Norsk økonomi har hatt store bytteforholdsgevinster på 2000-tallet. NHO og LO er som Holden-utvalget pekte på, bevisste på at de bytteforholdsgevinstene vi har hatt ikke er det normale. Utviklingen har snudd, og bytteforholdstapet økte gjennom fjoråret og inn i 2015.
- ✓ Svakere valuta gjennom fjoråret bidro til en bedring på 6 prosent i den relative timelønnskostnadsveksten i industrien i Norge sammenliknet med handelspartnerne. Fortsatt er kronen svakere enn snittet i fjor. Holden III-utvalget vektla at "*For å redusere risikoen for en sterk nedbygging av konkurranseutsatt sektor, bør den kostnadsmessige konkurranseevnen ikke svekkes. På lengre sikt er det trolig nødvendig med en forbedring, særlig dersom oljeprisen skulle falle markert. En moderat lønnsvekst vil bidra til bedre konkurranseevne både direkte, og indirekte gjennom lavere rente og svakere kronekurs. Det vil gi tryggere grunnlag for høy sysselsetting og lav arbeidsledighet framover.*" NHO og LO har i mellomoppgjøret lagt vekt på disse sammenhengene.
- ✓ Anslag for veksten i BNP Fastlands-Norge for 2015 er gjennomgående lavere enn hva den var i 2014. SSB anslår en vekst i BNP Fastlands-Norge på 1,1 prosent mot 2,3 prosent i fjor. Ifølge Norges Banks regionale nettverk vurderes kapasitetsutnyttingen nå å være lavere enn det som kan anses å være et normalt nivå, og den forventes å avta fremover.
- ✓ Også arbeidsmarkedet er svakere. Veksten i sysselsettingen ventes å nærmest stoppe opp i 2015 ifølge SSB. Arbeidsledigheten vil øke. Arbeidsmarkedet er mindre stramt enn tidligere, også for funksjonærgrupper som for eksempel ingeniører. Fortsatt redusert sysselsetting i oljerelatert virksomhet vil nå bidra til å dempe lønnsveksten.
- ✓ Lønnstendensen i industrien har vært avtakende for både arbeidere og funksjonærer etter 2011 ifølge lønnsstatistikken per 1. oktober. Det er viktig at alle grupper tilpasser de rammer som det er enighet om i frontfaget. Overhendet inn i 2015 er beregnet til 1 prosentpoeng for industriarbeidere og 1,3 prosentpoeng for industrifunksjonærer. Pågående nedbemanning av ingeniører og sivilingeniører i leverandørindustrien, samt nedskjæringer av frittstående konsulenter og innleide funksjonærer, vil bidra til å dempe lønnsveksten lokalt.

Ramme

På bakgrunn av vurderinger gjort av NHO, i forståelse med LO, anslås årslønnsveksten i industrien samlet i NHO-området til 2,7 prosent i 2015. Rammen er basert på 1 prosentpoeng overheng i LO-NHO-området, 0,3 prosentpoeng bidrag fra tariff tillegg i LO-NHO-området og 1,3 prosentpoeng overheng for industrifunksjonærer. Partene har i utarbeidelsen av anslaget for lønnsrammen forsøkt å ta tilstrekkelig hensyn til de økonomiske utsiktene og behovet for omstilling.